

ІНДУЇЗМ — поширена в сучасній Індії релігія. Є результатом заг.-індій. істор. та етніч. синтезу. І. у класич. розумінні сформувався в серед. 1 тис. н. е. внаслідок еволюції та злиття ведич. і брахман. традицій. В основі віровчення — реліг. та філос. ідеї брахманізму (дхарма, карма, сансара, мокша, реінкарнація). Серед розмаїття богів в І. найбільш поширені і шановані Брахма, Вішну та Шива, які складають «тримурті» — тріаду гол. богів, уособлюючи 3 осн. функції: творчу, охоронну і руйнівну. Самостій. культ Брахми, творця світу, в сучас. І. майже відсутній, натомість перевагу віддають Вішну та Шиві, які більш зрозумілі сприйняттю пересічних віруючих. Шанувальники цих богів — вішнуїти (вайшнави) та шиваїти — складають осн. групи індуїстів. Бог Вішну з'являється у різних подобах і має десятки імен, проте загальноприйнятими вважають 10 його втілень (аватар), зокрема 8-м був Крішна, 9-м — Будда, а прихід 10-ї аватари, Калкі, ще очікують. Шива поєднує в собі протилежні риси як носій смерті і її переможець. В І. також популяр. культ богинь, які виступають у ролі дружин богів. Серед 3000 богів кожний

індуїст обирає для поклоніння особистого. Культова практика така ж різноманітна, як і саме вчення, але спільним є визнання 3-х шляхів (марги) вшанування бога, наближення до нього і спасіння: кармамарга (праведне життя відповідно до реліг. настанов), джнянамарга (правильне пізнання бога через філософствування й роздуми), бхактімарга (наближення до бога через безмежну любов до нього). Усі об'єкти пошанування в І. — священні камені, рослини, тварини, боги — мають свої храми, каплиці, вівтарі, яких в Індії тисячі, збудов. відповідно до різних культур. традицій та архітектурних форм. Єдина церк. організація в І. відсутня, його функціонування забезпечується інститутом жерців. І. сповідує 85 % насел. Індії, також він поширений у Пакистані, Малайзії, Шрі-Ланці, Непалі, Бангладеші, низці країн Африки. Є прихильники І. у Європі та Америці, які сповідують його найчастіше в реформов. чи модернізов. варіантах. В Україні неоіндуїзм репрезентують громади Товариства Свідомості Крішни, Ошо Раджніша, Саї-Баби, Шрі-Чінмоя, Товариства всесвіт. чистої релігії та ін.

Л. О. Филипович

Бібліографічний опис:

Індуїзм / Л. О. Филипович // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-13370>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).